

## A brit és magyar közös könyvtári projektek egy évtizede\*

Tíz évvel ezelőtt, a demokratikus rendszerváltozást követően a politikai, gazdasági, társadalmi és technológiai változások természetesen hatással voltak a könyvtárak életére is. Világossá vált, hogy ezeket a változásokat követni kell, ellenkező esetben a könyvtárak nem válhatnak az információs társadalom alapintézményeivé.

Ami várható volt és az intézmények működését nagymértékben befolyásolta, az a költségvetési keretek folyamatos csökkenése, a publikált anyagok számának és féleségének növekedése, az információtechnológia további gyors fejlődése, újabb információhordozók megjelenése és a felhasználói igények változása, növekedése.

Egyre fontosabbá vált és válik a hatékonyság, a kiszámíthatóság bizonyítása mind a fenntartóknak, mind a felhasználóknak. A könyvtáros szakmával szemben is egyre újabb és újabb követelmények jelentkeztek, a könyvtárosnak már információs szakemberként kellett tevékenykednie.

Jelentős szerepet kaptak a pénzügyi, gazdálkodási készségek, a stratégiai tervezés, a marketing- és PR-módszerek ismerete. A humán erőforrás-menedzsment, a csapatmunkára való alkalmasság és hajlandóság, a projektek tervezése és menedzselése, az interjú- és tárgyalási készségek mind-mind elengedhetetlenül szükségesek voltak a megváltozott körülményekhez való igazodásban.

Az elvárható szakmai követelmények egyrészt tehát a szakértelmet, jártasságokat, készségeket foglalják magukban, másrészt igen fontos szerepet játszik a magatartás, a hozzáállás kérdése is. A továbbképzési célkitűzések kö-

\* A tízéves évfordulóra Kecskeméten, október 7-én megszervezett tanácskozásról további előadások szövegét közöljük novemberi számunkban. (– a szerk.)



Fent: Ramháb Mária, a Katona József Könyvtár igazgatója és John Nichols, Nagy-Britannia magyarországi nagykövete

zött ezért megjelent a korszerű menedzsment- és marketingtechnikák, illetve a minőségbiztosítás és a kapcsolódó technikák megismertetése és gyakoroltatása.

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség jogelődje, a Könyvtári és Informatikai Kamara az intézmények képviselőiben fontosnak tartotta, hogy részt vegyen a fenti továbbképzési célkitűzések megvalósításában. Így került sor 1994-ben, tíz évvel ezelőtt az első könyvtári menedzsment és marketing tanfolyam megrendezésére. A tanfolyamot a British Council is támogatta az angol előadók, *Maurice B. Line* és *Sheila M. Corral* meghívásával. Ez volt az első tanfolyam magyar tolmácsolással, huszonhét résztvevővel, elsősorban igazgatókkal. A tanfolyam anyaga nyomtatásban is megjelent, természetesen az előadók hozzájárulásával.



Fent: Maurice B. Line a kecskeméti csapattal  
Lent: Robert C. Usherwood és Maurice B. Line

A tanfolyamok két évvel később már magyar nyelven, de az időközben elsajátított angol módszer alapján Salgótarjában folytatódtak, egészen 1998-ig. Az oktatás az előadás és a csoportos feladatmegoldás váltakozására épült, ez lehetővé tette a módszerek azonnali alkalmazását és begyakorlását.

Három év alatt hetvennyolcan vettek részt a könyvtári menedzsment és marketing tanfolyamokon. A résztvevők minden alkalommal meg-

kapták az elhangzott előadások fóliáinak másolatát.

A kilencvenes években a könyvtárakban is egyre fontosabbá vált a minőségi szemlélet elterjedése, a minőségbiztosítás bevezetése. Egyrészt ez a tény, másrészt a „salgótarjániak” igénye a továbblépésre készítette a szövetséget arra, hogy 1998-tól megszervezze a minőségbiztosítási tréningeket Kecskeméten.

A tanfolyamok eleinte „salgótarjáni” ismeretekre, majd az időközben megjelent szakirodalmi szemlékre, illetve tankönyvre alapozva ismertették meg a résztvevőket az újfajta szemléletmóddal és módszerekkel. 1999-től évente két tréningre került sor, és 2001-ig 151 fő vett részt rajtuk. Az elhangzott előadások fóliáit, illetve későbbiekben a vetített anyagát másolatban, kötet formában kapták meg.

2000-ben megtörtént a 120 órás, 4x30 órás intenzív modulra kibővített, *Minőségmenedzsment a könyvtárban* című tanfolyam akkreditálása. A tanfolyam felépítésének alapja a minőség- és szolgáltatáscentrikusság. Az alapító az Informatikai és

Könyvtári Szövetség, az indító a Katona József Könyvtár, Kecskeméten. A tanfolyam anyagának elsajátítását nagyban segíti a 2001-ben megjelent tankönyv – címe szintén *Minőségmenedzsment a könyvtárban* –, melynek 2003-ban már a bővített kiadása is napvilágot látott. A tantárgyak anyagát a résztvevők jegyzetelhető másolatban megkapják. Tanúsítványt eddig 198 fő kapott.

A tanfolyamokon és tréningeken, mint látható, már nagyon sok könyvtáros vett részt, ezért a szervezők úgy gondolták, hogy nekik is tovább kellene adniuk az eddig sikerrel alkalma-



zott módszereket és technikákat. Ennek érdekében került sor 2004 júniusában a *Könyvtári minőségmenedzsment tréning* megszervezésére, melynek egyik célja az volt, hogy a résztvevők maguk is szervezhessenek további tréningeket. Módszertani segédlet készült, amely tartalmazta a tréningek témaköreinek ismertetését, az előadások és a gyakorlatok szervezésének módszereit, feladatjavaslatokat, a felhasználandó irodalmat. Tizenhatan vettek részt a kétnapos tréningen, amelynek során beszámolhattak a minőségbiztosítás területén eddig elért eredményeikről is.

Mind a salgótarjáni tanfolyamokat, mind a kecskeméti tréningeket támogatta a Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Kollégiuma.

Az elmúlt tíz év két jelentős, brit–magyar minőségbiztosítási projektjéről szeretnék még néhány részletet elmondani. Azért erről a kettőről, mert ezekben szakértőként részt vettem, és közvetlenül is tapasztalhattam eredményeiket, hasznosságukat.

Az első brit–magyar minőségbiztosítási projekt *Stratégiai tervezés – teljesítménymérés, teljes körű minőségirányítás* címmel 1996 és 1999 között zajlott a Katona József Könyvtárban, Kecskeméten, természetesen pályázati támogatással. A pályázó az Informatikai és Könyvtári Szövetség volt, a résztvevők a könyvtár dolgozói mellett brit és magyar szakértők. A szakértők tréningeket tartottak a könyvtárban, ahol kemény és eredményes munka folyt. Lehetőség nyílt angliai tapasztalatcserére is, ahol rengeteg hasznos információt tudtunk összegyűjteni.

A második brit–magyar minőségbiztosítási program *Könyvtári teljesítménymérés: projekt az irányelvek kidolgozására, bevezetésére és értékelésére* címmel 2002 és 2004 között zajlott. A pályázó a Könyvtári Intézet, a részt vevő könyv-

tárak magyar részről a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár és a Veszprémi Egyetemi Könyvtár voltak. Angol részről az Essex County Council, Library és a University of Southampton, Library kapcsolódott be a munkába.

Az angol és magyar szakértők helyszíni látogatásokat, tréningeket tartottak a könyvtárakban, és ebben az esetben is lehetőség nyílt tapasztalatcserére Angliában. Kemény és eredményes munka folyt, a két magyar könyvtár között példaeértékű együttműködési megállapodás is született.

Összegzésül talán azt lehetne elmondani, hogy az elmúlt tíz év nagy előrelépést hozott a könyvtári minőségbiztosítás területén. Ez reményt ad ahhoz, hogy a minőségen alapuló szakfelügyelet bevezetésével a magyar könyvtári rendszer az európai könyvtárak partnere legyen a minőségbiztosítás és -fejlesztés területén is.

Zalainé dr. Kovács Éva

## Csendes János (1930–2004)



Mindannyiunk életében vannak olyan személyek, akikről azt hisszük, mindig részesei életünknek, s bármerre is megyünk, mindig ott vannak velünk. Ilyen volt sokunk számára Csendes János. Pedig nem tett egyebet, mint egész

életében TANÍTOTT. A magyar szakos középiskolai tanári oklevél megszerzése után a Pedagógiai Főiskolán szakvizsgázott a könyvtár szak anyagából, s már abban az évben bekapcsolódott a könyvtárosok képzésébe. Az alap- és középfokú tanfolyamokon végzett munkája, a püspökladányi járási, valamint a nyíregyházi megyei könyvtárban szerzett tapasztalatai alapján kérték fel, hogy vegyen részt a könyvtár-népművelő szak megszervezésében a Debreceni Tanítóképző Intézetben. 1963-ban kezdetben az első évfolyam, s kollégák százai ismerhették meg szakmánk elméleti és gyakorlati kérdéseit tanár úrtól. Közben a Kossuth Lajos Tudományegyetem népművelés szakos hallgatóit is igyekezett bevezetni a könyvtárhasználat és az irodalomkutatás rejtelmeibe, külső óraadóként.